

Blodlaborationer i skolan

Arbetsmiljöverkets föreskrifter om minderårigas arbetsmiljö har ändrats (AFS 2012:3). Till föreskrifterna har en vägledning tagits fram. Dessutom kommer Arbetsmiljöverkets föreskrifter om mikrobiologiska arbetsmiljörisker – smitta, toxinpåverkan, överkänslighet (AFS 2005:1) att ändras inom kort. Föreskrifterna och vägledningen kan laddas ned eller beställas från Arbetsmiljöverkets webbplats www.av.se. De nya föreskrifterna rör bland annat blodlaborationer.

I Arbetsmiljöverkets vägledning för tolkning av de nya föreskrifterna om minderårigas arbetsmiljö (AFS 2012:3) står det att även om det inte finns ett absolut förbud mot att laborera med blod i skolan kan det vara olämpligt om det inte rör sig om en yrkesutbildning.

Orsaken till Arbetsmiljöverkets ställningstagande är att det är vanligare nu än tidigare att elever är bärare av blodburna virus som hiv, hepatit B- eller C-virus som ger allvarliga sjukdomar och klassificeras i riskklass 3 enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter om mikrobiologiska arbetsmiljörisker – smitta, toxinpåverkan, överkänslighet (AFS 2005:1). Numera finns det möjlighet att i viss mån behandla bärare av dessa virus så att de inte längre är smittsamma. Värre är att det kan finnas elever som är smittbärare utan att veta om det. Även om eleverna laborerar med sitt eget blod kan det finnas en liten risk att smitta kamraterna. Vi har fått in rapporter om att det förekommit situationer där elever lekt med blod och stickverktyg. I det här sammanhanget är det också viktigt att påpeka att det både i Arbetsmiljöverkets tidigare föreskrifter och i nuvarande föreskrifter om minderårigas arbetsmiljö finns förbud mot att låta minderåriga utföra arbeten som kan medföra risk för kontakt med smittämnen som tillhör riskklass 3 eller 4 enligt AFS 2005:1.

Enligt smittskyddslagen är den som har en allmänfarlig sjukdom (till exempel hepatit B, C och D liksom hiv) skyldig att informera om sin smitta i situationer när beaktansvärd risk för smitta föreligger. Att laborera med blod kan bedömas vara en sådan situation. Blodlaborationer i skolan kan därför vara integritetskränkande för elever som bär på en blodsmitta. Därför måste det också vara frivilligt att delta i laborationer där man använder elevernas eget blod.

Regler och råd om blodburen smitta finns i Arbetsmiljöverkets föreskrifter om mikrobiolo-

giska arbetsmiljörisker – smitta, toxinpåverkan, överkänslighet AFS 2005:1, som den 1 maj 2013 kommer att ändras genom Arbetsmiljöverkets ändringsföreskrifter AFS 2012:7. Ändringarna av föreskrifterna, som även i fortsättningen kommer att behålla beteckningen AFS 2005:1 innebär bl.a.

- Vassa föremål som är avsedda att användas på människor eller djur vid blodprovtagning ska ha en integrerad säkerhetsfunktion som ska sitta ihop med det vassa föremålet på ett sådant sätt att användaren inte riskerar att komma i kontakt med den vassa delen efter användning. Verktøget ska inaktiveras direkt efter användningen. Regeln medför att sådana verktyg måste användas vid blodlaborationer i skolan.
- Det vassa föremålet ska läggas i en särskild avfallsbehållare direkt efter användning. Behållaren ska vara säker mot genombrott av vassa föremål och märkt med orden stickande/skärande avfall. Urtvättade mjölkkartonger och liknande förpackningar är inte säkra mot genombrott av vassa föremål.
- Tydligare krav på utbildning för dem som kan utsättas för mikrobiologiska arbetsmiljörisker i sitt arbete.
- Förtydligande av att god hygienisk arbetsmiljöpraxis ska tillämpas i verksamheter där man kan komma i kontakt med blod och andra kroppsvätskor från människor.

Myndiga elever omfattas inte av föreskrifterna om minderårigas arbetsmiljö men däremot liksom omyndiga elever av reglerna i föreskrifterna AFS 2005:1.

Som svar på frågan om när det kan vara befogat att använda sig av blodlaborationer i undervisningen kan ställningstagandet av Nationellt resurscentrum för biologi och bioteknik i Bilagan nr 1-2006 ses som en god vägledning: "Vi anser också att eleverna ska ha uppnått gymnasienivå och att laborationerna endast ska genomföras inom ramen för biologiskt eller medicinskt inriktade kurser. Laborationer med blod ska endast genomföras under sådana förhållanden att kompetent lärare ansvarar och har god kontroll över klassrumssituationen. Arbete med blod kräver lämplig utrustning och undervisningslokal anpassad för laborativt arbete".

Thorleif Joelsson och Jenny Persson Blom, Handläggare av mikrobiologiska frågor på Arbetsmiljöverket